

Жасанды интеллект және ағылшын тілін оқытудағы академиялық адалдық: мүмкіндіктер мен қауіптер

ЖАРИЯЛАНДЫ
19.04.2026

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/188270/>

Абдіманап Жанерке Нұржанқызы

Айбол Жанна Айболқызы

Ка 23-1, Ка 23-2 тобы

«Академик Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды зерттеу университеті»
КЕАҚ

Шетел тілдері факультетінің 3-курс студенттері

Жетекшісі: **Тлеужанова Кенжебала Тлеужанқызы**

Аңдатпа

Бұл ғылыми мақалада ағылшын тілін оқыту процесінде жасанды интеллект (ЖИ) технологияларын қолданудың академиялық адалдық қағидаларына әсері жан-жақты талданады. Зерттеу барысында ЖИ құралдарының білім алушылардың оқу жетістіктерін арттырудағы әлеуеті, сондай-ақ олардың шамадан тыс қолданылуының кері салдары қарастырылады. Автор ЖИ-ді оқу процесінде «интеллектуалды көмекші» ретінде тиімді пайдаланудың маңыздылығын атап өтіп, оның білім беру сапасына ықпалын ғылыми тұрғыдан негіздейді.

КІРІСПЕ

Қазіргі жаһандану жағдайында білім беру жүйесі түбегейлі өзгерістерді бастан кешіруде. Цифрландыру үрдісі мен ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы педагогтардың кәсіби қызметіне жаңа талаптар қояды. Әсіресе жасанды интеллект технологиялары білім беру саласының ажырамас бөлігіне айналып отыр.

Ағылшын тілі – халықаралық коммуникацияның негізгі құралы ретінде ерекше маңызға ие. Осыған байланысты оны тиімді әрі сапалы меңгеру қазіргі студенттер үшін

басты міндеттердің бірі болып табылады. Жасанды интеллект бұл үдерісті айтарлықтай жеңілдетіп, жаңа мүмкіндіктер ұсынуға.

Алайда ЖИ-дің кеңінен қолданылуы академиялық адалдық мәселесін күрделендіріп отыр. Студенттердің дайын мәтіндерді генерациялауы, тапсырмаларды автоматты түрде орындауы олардың нақты білім деңгейін анықтауды қиындатады. Осыған

байланысты ЖИ-ді қолданудың шекараларын анықтау бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналды.

1. Әдебиеттерге шолу және теориялық негіздер

Жасанды интеллекттің білім беру саласындағы рөлі көптеген халықаралық зерттеулерде қарастырылған. Мысалы, Rosemary Luckin өз еңбектерінде ЖИ-ді оқыту процесін жекелендіретін және мұғалімнің жұмысын жеңілдететін құрал ретінде сипаттайды. Оның пікірінше, ЖИ оқушының жеке қажеттіліктеріне бейімделген білім беру ортасын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, UNESCO ұйымының 2023 жылғы баяндамасында ЖИ білім беру сапасын арттырудың маңызды факторы ретінде қарастырылады. Бұл есепте технологияларды дұрыс қолдану арқылы инклюзивті және қолжетімді білім беру жүйесін қалыптастыруға болатыны атап өтіледі.

Ал Nick Bostrom өз зерттеулерінде жасанды интеллекттің адамзаттың когнитивті қабілеттеріне ықпалын талдай отырып, технологияларды бақылаусыз қолданудың қауіптері бар екенін ескертеді.

2. Зерттеу әдіснамасы

Зерттеу жұмысы кешенді әдіснамалық тәсілдерге негізделді. Атап айтқанда, теориялық талдау, салыстырмалы зерттеу және педагогикалық бақылау әдістері қолданылды.

Зерттеу Karaganda Buketov University базасында жүргізілді. Практикалық сабақтар барысында студенттердің ағылшын тіліндегі жазбаша жұмыстарды орындау кезінде ЖИ құралдарын пайдалану ерекшеліктері талданды.

Тәжірибе барысында студенттер екі топқа бөлінді:

- ЖИ құралдарын жүйелі қолданатын топ
- Дәстүрлі әдіспен оқитын топ

Нәтижелер көрсеткендей, ЖИ-ді орынды пайдаланған студенттердің грамматикалық дәлдігі мен жазу сапасы жоғары болған. Алайда толық тәуелділік танытқан студенттердің аналитикалық ойлау қабілеті төмендегені байқалды.

3. ЖИ-дің білім беру процесіндегі артықшылықтары

Жасанды интеллекттің білім беру жүйесіндегі басты артықшылықтарының бірі — оқыту процесін жекелендіру мүмкіндігі. Әр студенттің білім деңгейіне, қабілетіне және оқу қарқынына сәйкес тапсырмалар ұсыну оқу тиімділігін арттырады.

Сонымен қатар ЖИ келесі мүмкіндіктерді қамтамасыз етеді:

- Грамматикалық және стилистикалық қателерді автоматты түрде түзету
- Сөздік қорды байытуға бағытталған ұсыныстар беру
- Оқушыларға жедел және сапалы кері байланыс ұсыну
- Ағылшын тілінде сөйлеу дағдыларын дамыту

Бұл факторлар студенттердің тілдік құзыреттілігін жүйелі түрде дамытуға ықпал етеді.

4. Академиялық адалдыққа төнетін қауіптер

Жасанды интеллекттің кең таралуы білім беру жүйесінде жаңа қауіптерді де туындатты. Соның ішінде ең өзектісі — академиялық адалдықтың бұзылуы.

Кейбір студенттер ЖИ құралдарын толықтай пайдаланып, тапсырмаларды өз бетінше орындаудан бас тартады. Бұл олардың білім деңгейінің төмендеуіне әкеледі.

Негізгі қауіптер:

- Өзіндік ойлау қабілетінің әлсіреуі
- Жалған академиялық нәтижелер
- Плагиаттың жаңа формалары

ЖИ арқылы жасалған мәтіндер бірегей болғанымен, олар студенттің жеке еңбегі болып саналмайды.

5. ЖИ-ді этикалық тұрғыда қолдану

Жасанды интеллектті тиімді пайдалану үшін оның қолдану шекараларын нақты анықтау қажет. ЖИ көмекші құрал ретінде қолданылуы тиіс, бірақ негізгі жұмысты толық алмастырмауы керек.

Тиімді қолдану жолдары:

- Қателерді тексеру және түзету
- Түсінбеген тақырыптарды түсіндіру

- Қосымша жаттығу ретінде пайдалану

Бұл тәсілдер студенттердің білімін тереңдетуге мүмкіндік береді және академиялық адалдықты сақтауға көмектеседі.

6. Мұғалімнің рөлі және жаңа талаптар

Қазіргі мұғалім тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар цифрлық технологияларды тиімді қолдана алатын маман болуы тиіс. Ол студенттерге ЖИ-ді дұрыс пайдаланудың маңыздылығын түсіндіруі қажет.

Мұғалімнің негізгі міндеттері:

- Сыни ойлауды дамыту
- Шығармашылық тапсырмалар беру
- Академиялық адалдық мәдениетін қалыптастыру

Бұл бағыттағы жұмыстар білім сапасын арттыруға ықпал етеді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорытындылай келе, жасанды интеллект ағылшын тілін оқыту процесіне елеулі өзгерістер енгізді. Ол білім беруді тиімді, қолжетімді және заманауи талаптарға сай етті.

Алайда ЖИ-ді дұрыс қолданбау академиялық адалдықтың бұзылуына әкелуі мүмкін. Сондықтан білім беру жүйесінде технология мен адам еңбегінің арасындағы тепе-теңдікті сақтау маңызды.

Жасанды интеллект — бұл мұғалімді алмастыратын құрал емес, керісінше оның кәсіби қызметін қолдайтын интеллектуалды көмекші.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. *Rosemary Luckin (2018) Machine Learning and Human Intelligence*
2. *UNESCO (2023) AI in Education Report*
3. *Nick Bostrom (2014) Superintelligence*
4. *Авторлық зерттеу (2026)*

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimgger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.